

पाल्पा जिल्लाको निस्दी गाँउपालिका वडा नं.४ मित्तेलका
महिलाहरुको सम्पत्तिमा स्वामित्वको
एक अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय समाजशास्त्र केन्द्रीय विभाग
अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह
समाजशास्त्र विषयको आंशिक आवश्यकता परिपूर्तिको
लागि पेश गरिएको

शोधपत्र

शोधपत्र

मित्तु पाण्डे

(रोल न २८१०२३)

त्रि.वि रजिष्ट्रेशन नं दर्ता न.६-१- ९९९-१९१५-२००२

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
समाजशास्त्र केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर
चैत्र २०७३

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
मानविकी तथा समाजशास्त्र सङ्काय केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर, काठमाण्डौ

सिफारिस पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, कीर्तिपुर काठमाण्डौको मानविकी तथा समाजशास्त्र सङ्काय केन्द्रीय विभाग अन्तर्गत समाजशास्त्र विषयको स्नातकोत्तर तह पुरागर्ने प्रयोजनका लागि मेरो निर्देशन र सुपरीवेक्षणमा मिठु पाण्डे (भण्डारी) ले पाल्पा जिल्लाको निस्दी गांउपालिका वडा नं.४ मित्तेलका महिलाहरूको सम्पत्तिमा स्वामित्वको : एक समाजशास्त्रीय अध्ययन विषयक शोधपत्र तयार गर्नुभएको हो । म उहाँको कार्यप्रति सन्तुष्ट छु र आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

.....
डा.शम्भु प्रशाद कट्टेल
(शोध निर्देशक)
समाजशास्त्र/मानवशास्त्र
त्रिभुवन विश्वविद्यालय,
कीर्तिपुर काठमाण्डौ

मिति : २०७३।

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
मानविकी तथा समाजशास्त्र सङ्काय केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर, काठमाण्डौ

स्विकृति-पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, कीर्तिपुर काठमाण्डौको मानविकी तथा समाजशास्त्र सङ्काय केन्द्रीय विभाग अन्तर्गत समाजशास्त्र विषयको स्नातकोत्तर तह पुरा गर्ने प्रयोजनका लागि मेरो निर्देशन र सुपरीवेक्षणमा मिठु पाण्डे (भण्डारी) ले पाल्पा जिल्ला निस्दि गाउँपालिका वडा न. ४ मित्तेलका महिलाहरूको सम्पत्तिमा स्वामित्वको : एक समाजशास्त्रीय अध्ययन विषयक शोधपत्र तयार गर्नुभएको हो । म उहाँको कार्यप्रति सन्तुष्ट छु र आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि स्विकृत गर्दछौं

मूल्याङ्कन समिति :

.....
प्रा.डा.तुल्सीराम पाण्डे
(विभागीय प्रमुख)

.....
डा. सुरेन्द्र मिश्र
(वाच्य परिक्षक)

.....
डा.शम्भु प्रशाद कट्टेल
(शोध निर्देशक)

२०७३। १२।

कृतज्ञता ज्ञापन

केन्द्रीय क्याम्पस त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी सङ्काय समाजशास्त्र विभाग अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह (एम.ए.), दोस्रो वर्षको समाजशास्त्र विषयको शोधपत्र लेखन स्नातकोत्तर उपाधिको आंशिक आवश्यकता पूर्ति गर्न यस शोधपत्र तयार गरिएको हो । यो शोधपत्र तयार गर्ने आफ्नो कार्य व्यस्तताका बावजुद पनि महत्त्वपूर्ण समय उपलब्ध गराई शोधपत्र अध्ययन गरी विभिन्न सल्लाह सुभाष प्रदान गर्दै शोधकार्यमा प्रोत्साहन गर्नु हुने शोध निर्देशक आदरणीय गुरु.डा.शम्भु प्रशाद कट्टेलप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दै विभागका सम्पूर्ण गुरुहरूप्रति पनि कृतज्ञता प्रकट गर्न चाहन्छु । यसै गरी यो शोधपत्र तयार गर्ने क्रममा महत्त्वपूर्ण सहयोग, सल्लाह र सुभाष प्रदान गर्नु हुने सम्पूर्ण साथीहरू धन्यवादका पात्र हुनुहुन्छ ।

स्नातकोत्तर पढ्नका लागि प्रेरित गर्ने मेरा पिता इश्वरी प्रशाद शर्मा पाण्डे र माता दानकुमारी पाण्डे तथा श्रीमान् पारसमणि भण्डारी तथा मेरा सम्पूर्ण घरपरिवार तथा लेखन कार्यमा सुभाष र सल्लाह दिनु हुने सम्पूर्ण सहयोगी महानुभावप्रति आभारी छु । अन्त्यमा यस शोधपत्रलाई सेटिङ, प्रिन्ट, बाइन्डिङ गरी सहयोग गर्ने पि.वि एशोसीयट्सलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

मिति : २०७३ चैत्र २७

मिठु पाण्डे (भण्डारी)
शोधकर्ता

विषयसूची

अध्याय १

परिचय

	१-८
१.१. अध्ययनको पृष्ठभूमि	१
१.२. समस्याको कथन	५
१.३. अध्ययनको उद्देश्य	७
१.४. अध्ययनको महत्व	७
१.५. अध्ययनको संगठन	८

अध्याय २

साहित्यको पुनरावलोकन

	९-२१
२.१ सैद्धान्तिक समीक्षा	९
२.१.१ लैङ्गिक सिद्धान्तहरू	९
२.१.२ मार्क्सवादी महिलावाद	१०
२.१.३ आमुल महिलावाद	१०
२.१.४ समाजवादी महिलावाद	११
२.१.५ उदार महिलावाद	११
२.२ पूर्व अध्ययनहरूको समीक्षा	१२

अध्याय ३

अनुसन्धान विधि

	२२-२७
३.१. अध्ययन क्षेत्र छनौटको औचित्य	२२
३.१.१ पाल्पा जिल्लाको परीचय	२३

३.१.२	निस्दि गाउँपालिका वडा नं ४ मित्तेलको परीचय	२३
३.२.	अनुसन्धान ढाँचा	२५
३.३.	तथ्याङ्कको प्रकृति र स्रोत	२५
३.४.	समग्रता र नमूना छनौट	२५
३.५.	तथ्याङ्क संकलनका विधि	२६
	३.५.१. अन्तर्वार्ता	२६
	३.५.२. अवलोकन	२६
३.६.	तथ्याङ्क प्रस्तुति र विश्लेषण	२७
३.७.	अनुसन्धानको सीमा	२७

अध्याय ४ सामाजिक अवस्था

		२८-३६
४.१	उमेर	२८
४.२.	वैवाहिक स्थिति	२९
४.३.	जातिगत विवरण	३०
४.४.	उमेरको आधारमा जातिगत वैवाहिक स्थिति	३१
४.५.	शैक्षिक स्थिति	३२
४.६.	परिवार नियोजन	३३
४.७.	घरेलु हिंसा सम्बन्धी विवरण	३३
४.८.	पारिवारिक निर्णय प्रक्रियामा महिलाको भूमिका	३४
४.९.	भाषागत विवरण	३५

अध्याय ५ साँस्कृतिक अवस्था

		३७-४१
५.१.	जातिगत विवाह	३७
५.२.	पोषाक सम्बन्धी विवरण	३८

५.३.	चाडपर्व तथा मनाउने तरिका	३९
५.४.	संस्कार सम्बन्धी विवरण	४१

अध्याय ६

महिलामा सम्पतिको स्वामित्व

		४२-४८
६.१.	भू-स्वामित्वको स्थिति	४४
६.२.	खाद्यान्न प्रयाप्तता	४५
६.३.	स्वइच्छा खर्च विवरण	४५
६.४.	ऋण सम्बन्धी विवरण	४६
६.५.	पैतृक सम्पत्ति सम्बन्धी विवरण	४७

अध्याय ७

सारांश र निष्कर्ष

		४९-५३
७.१.	सारांश	४९
७.२.	निष्कर्ष	५१

सन्दर्भसूची

प्रश्नावली

तालिका सूची

तालिका	शीर्षक	पृष्ठ
तालिका १	उमेरको आधारमा उत्तरदाता महिलाहरूको वर्गिकरण	२९
तालिका २	उत्तरदाता महिलाहरूको वैवाहिक स्थिति	३०
तालिका ३	उत्तरदाता महिलाहरूको जातिगत विवरण	३०
तालिका ४	उत्तरदाता महिलाहरूको उमेरको आधारमा जातिगत वैवाहिक स्थिति	३१
तालिका ५	उत्तरदाता महिलाहरूको शैक्षिक स्थिति	३२
तालिका ६	उत्तरदाता महिलाहरूको घरेलु हिंसा सम्बन्धी विवरण	३३
तालिका ७	पारिवारिक निर्णय प्रक्रियामा उत्तरदाता महिलाहरूको भूमिका	३४
तालिका ८	उत्तरदाता महिलाहरूको भाषागत विवरण	३५
तालिका ९	उत्तरदाता महिलाहरूको जातिगत विवाहको विवरण	३८
तालिका १०	उत्तरदाता महिलाहरूको पोषाक सम्बन्धी विवरण	३९
तालिका ११	उत्तरदाता महिलाहरूको भू-स्वामित्व सम्बन्धी विवरण	४४
तालिका १२	उत्तरदाता महिलाहरूको खाद्यान्न प्रयाप्तताको विवरण	४५
तालिका १३	उत्तरदाता महिलाहरूले स्वइच्छाले खर्च गर्ने विवरण	४६
तालिका १४	उत्तरदाता महिलाहरूको ऋण सम्बन्धी विवरण	४६
तालिका १५	पैतृक सम्पत्ति सम्बन्धी विवरण	४७